

De Commissie voor de Nederlandse Avifauna in déconfiture

J. Kist

De Commissie voor de Nederlandse Avifauna (CNA) werd in 1957 ingesteld door het bestuur van de Nederlandse Ornithologische Unie (NOU). Omtrent haar werkwijze en organisatie hebben Voous (1967) en Oreel & Osieck (1977) uitvoerig gerapporteerd.

Voorzover hier van belang komt de organisatie van de CNA sedert ultimo 1974 erop neer, dat de CNA drie 'organen' kent, te weten de subcommissie Systematiek (CSNA), de subcommissie Dwaalgasten (CDNA) en de plenaire vergadering van de CNA. Tot de taak van de CSNA behoort het vaststellen van de systematische plaats en de wetenschappelijke naam van de tot de Nederlandse lijst behorende soorten en ondersoorten alsmede de vaststelling van de subspecifieke status van voor die lijst nieuwe soorten of ondersoorten. De hoofdtaak van de CDNA is het registreren en vaststellen van waarnemingen van zeldzame, *reeds tot de Nederlandse lijst behorende* soorten en in het veld herkenbare ondersoorten (zogenaamde 'veldsoorten').

De plenaire vergadering heeft bij uitsluiting tot hoofdzaak de vaststelling van voor de Nederlandse lijst *nieuwe* soorten en ondersoorten en nieuwe broedvogels. Tevens beslist dit orgaan over de Nederlandse naamgeving van nieuwe soorten. En ten slotte is het aan de plenaire vergadering voorbehouden tot de Nederlandse lijst behorende soorten en ondersoorten van de lijst *af te voeren* op grond van nieuwe of gewijzigde inzichten of van nieuwe feiten welke bij de aanvaarding van de soort niet bekend waren (bijvoorbeeld ontsnapping).

In de loop der jaren zijn de seniorleden van de CDNA (in alfabetische volgorde Kist, Van der Lee, Swaab, Tekke en Waldeck) uit deze subcommissie getreden en vervangen door jongere, vooraanstaande veldornithologen. Het is mij niet bekend, of deze nieuwe leden allen op voordracht van de CNA (vertegenwoordigd door haar voorzitter) door het bestuur van de NOU zijn benoemd. Zou zulks niet het geval zijn, dan kleeft aan hun benoeming een gebrek, want het recht van coöptatie (het zelfstandig benoemen van nieuwe leden) is aan de CDNA nimmer verleend.

Aldus is in de laatste jaren een situatie ontstaan, waarin de CDNA is samengesteld uit leden die allen prominente leden zijn van de Stichting Dutch Birding Association, welke organisatie grote bekendheid geniet door haar uitgave van het geavanceerde, min of meer ornithomanisch ingestelde tijdschrift 'Dutch Birding' dat in zijn soort van uitstekende kwaliteit is.

Na deze inleiding kom ik tot de calamiteit die mij genooddaakt heeft naar de pen te grijpen. Want wat is geschied? Kort en goed komt het hier op neer dat de inzichten van de leden van de CDNA zodanig botsten met die van de leden van de CSNA (onder wie ook de voorzitter van de CNA, professor Voous), dat de sfeer in de plenaire vergadering volkomen vertroebeld was, zodat een harmonieuze besluitvorming niet mogelijk bleek. De leden van de CSNA hebben daaruit hun consequenties getrokken en in de loop van 1983 hun ontslag als lid van de CNA bij het bestuur van NOU ingediend!

De gevolgen van dit ontslag zijn voorshands desastreus. Want niet alleen zijn aldus - met uitzondering van Swaab, die als amateur-taxonoom over een zeer grote kennis beschikt - aan de CNA bezwaarlijk vervangbare vakornithologen van uitnemende kwaliteit ontvallen, maar bovendien is er een pijnlijke impasse ontstaan, die de voortgang van het werk van de CNA onmogelijk maakt. Er is immers geen complete CNA meer en beslissingen die aan de plenaire vergadering als

hoogste orgaan zijn voorbehouden, kunnen niet meer worden genomen.

Op dit ontslag heeft de CDNA averechts gereageerd. In stede van tot inkeer te komen, heeft deze subcommissie in haar drang tot 'vernieuwing' - of hoe men het wil betitelen - een 'herziening van de Nederlandse avifaunistische lijst' (Van IJzendoorn & De Heer 1985) gepubliceerd, waarin op hardhandige wijze sinds jaar en dag door de CNA aanvaarde soorten van de Nederlandse lijst worden *afgevoerd*. Liefst 24 soorten moesten het ontgelden!

Niet alleen getuigt deze revolutionaire ingreep van weinig achtung voor het werk dat de CNA in vroeger jaren heeft verricht, maar erger is dat de subcommissie zich met deze herziening bevoegdheden aanmatigt welke haar nimmer zijn verleend en dus niet tot haar competentie behoren. Het afvoeren van tot de Nederlandse lijst behorende soorten is immers bij uitsluiting een bevoegdheid van de *plenaire* vergadering van de CNA. En zolang deze plenaire vergadering niet meer functioneert - hetgeen als gevolg van het ontslag van de leden van de CSNA tot op heden het geval is - kunnen beslissingen omtrent een herziening van de lijst niet *rechtsgeldig* worden genomen, ook niet door de CDNA.

De conclusie moet zijn, dat de door de CDNA doorgevoerde herziening van de Nederlandse lijst van *nul en generlei waarde* is en dat deze 'herziening' die lijst zoals deze vóórdien was samengesteld, geheel onberoerd laat. Met enige welwillendheid kan men de 'herziening' beschouwen als een ongevroegd advies - en niet meer dan dat - aan de plenaire CNA, die in deconfiture is als gevolg van het wegvallen van de CSNA. Meer in overeenstemming met de realiteit is het echter om deze herziening niet te beschouwen als het werk van de CDNA *in NOU-verbànd*, maar als het werk van een zelfstandige uit de zelfde leden bestaande Commissie Dwaalgasten van de Dutch Birding Association, die er immer een *eigen checklist* op nahoudt (Oreel 1980) en *met medewerking van alle leden van de CDNA* jaarlijks rapport uitbrengt over 'rare birds in the Netherlands' (zie bijvoorbeeld Blankert, Scharringa en CDNA 1986). En wij staan dan voor de merkwaardige en ongehoorde situatie, dat er in ons kleine land twee van elkaar verschillende avifaunistische lijsten in omloop zijn! Want er behoeft niet aan te worden getwijfeld, dat die eigen checklist op basis van het door de pseudo-CDNA verrichte graaf- en spitwerk zal worden herzien.

Tot nu toe heeft het bestuur van de NOU over de door het aftreden van de leden van de CNSA ontstane, onaanvaardbare impasse

gezwegen als het graf. Dat getuigt van een gebrek aan bestuurskracht, want als er een instantie is die deze impasse dient te doorbreken en op te lossen, dan is dat het bestuur van de NOU, dat immers de autoriteit is waarvan het bestaan van de CNA afhankelijk is. Aan de andere kant dient men te beseffen, dat het bestuur voor uitermate lastige perikelen staat. Een normale reactie zou zijn om de leden van de CDNA van hun taak te ontslaan en over te gaan tot de benoeming van een nieuwe CNA. Ik geloof dat dit praktisch onuitvoerbaar is, al was het alleen maar omdat wij hier te lande niet beschikken over voldoende capabele krachten die geschikt én bereid zijn een volledige en verantwoorde bezetting van een nieuwe CNA mogelijk te maken.

Daarbij komt, dat de huidige CDNA - afgezien van haar kennelijk moeilijk tot harmonieuze samenwerking bereid zijnde mentaliteit en afgezien van haar tot mislukking gedoemde, eigenmachtige poging tot een drastische herziening van de Nederlandse lijst te komen - haar taak op uitstekende wijze vervult, getuige haar aan hoge wetenschappelijke eisen voldoende jaarrapporten. Vervanging van deze leden van de CDNA zou dus zeker niet in het belang van de Nederlandse ornithologie zijn. Bovendien zou het ontslag van deze leden in zoverre geen effect sorteren, dat zij zonder twijfel hun werkzaamheden zullen voortzetten, maar dan *onder de vlag van de Dutch Birding Association!*

Het ligt niet op mijn weg een oplossing uit de ontstane impasse te zoeken. Maar ik zou menen, dat het de hoogste tijd wordt, dat het bestuur van de NOU uit zijn lethargie ontwaakt en publiekelijk zijn standpunt ten dezen kenbaar maakt. Voorshands zou dit standpunt zich kunnen beperken tot de vaststelling

- a. dat zolang de door het ontslag van de leden van de CSNA ontstane vacature niet is vervuld, beslissingen omtrent de aanvaarding van nieuwe soorten of ondersoorten niet rechtsgeldig kunnen worden genomen;
- b. dat de door de CDNA gepubliceerde herziening van de Nederlandse lijst geen bindende kracht heeft en de bestaande avifaunistische lijst onverlet laat.

Wanneer ik alle feiten, omstandigheden en verhoudingen welke tot het huidige 'conflict' hebben geleid, in hun onderlinge samenhang afweeg, zie ik een mogelijk oplossing in een reorganisatie van de CNA in die zin, dat

- a. na overleg met de Dutch Birding Association de CDNA zowel voor deze stichting als voor de CNA als subcommissie dwaalgasten functioneert;
- b. de subcommissie CSNA - en niet dus de plenaire vergadering van de CNA - de uitsluitende bevoegdheid krijgt omtrent de aanvaarding van nieuwe soorten en ondersoorten en omtrent het afvoeren van tot de Nederlandse lijst behorende soorten en ondersoorten te beslissen.

Deze oplossing, die de mogelijkheid opent dat de afgetreden leden van de CSNA hun plaatsen weer innemen, is niet ideaal, maar wel praktisch. De kans is groot, dat een en ander zal leiden tot het vigeren in ons land van twee, hier en daar van elkaar verschillende avifaunistische lijsten. Dat is betreurenswaardig, maar de realiteit gebiedt ons te aanvaarden dat verschil van inzicht onvermijdbaar kan zijn.

Ik wens het bestuur van de NOU, dat zich niet langer in stilzwijgen kan blijven hullen, bij het bepalen van zijn standpunt in de ontstane impasse alle sterkte en bestuurskracht toe.

■ Mr. J. Kist, Mozartlaan 13, 2555 JA 's-Gravenhage.

LITTERATUUR:

- Voous, K.H. (1967):** Commissie voor de Nederlandse Avifauna (1957-1967). *Limosa* 40 : 123-128.
- Oreel, G.J. & E.R. Osieck, (1977):** Commissie voor de Nederlandse Avifauna: taak en werkwijze CDNA en CSNA. *Limosa* 50 : 137-144 en *Het Vogeljaar* 25 : 13-18.
- Oreel, G.J. (1980a):** Dutch Birding Association Checklist: deel 1. *Dutch Birding* 2 : 41-47.
- Oreel, G.J. (1980b):** Dutch Birding Association Checklist: deel 2. *Dutch Birding* 2 : 82-104.
- IJzendoorn, Edward J. van & Paul de Heer (1985):** Herziening van de Nederlandse Avifaunistische Lijst. 1985. *Limosa* 58 : 65-72.
- Blankert, J.J. (Han), C.J.G. (Kees) Scharringa & CDNA (1986):** Rare Birds in the Netherlands in 1983. *Dutch Birding* 8 : 6-11.